

Beslut

Ljustadalens skola
Söndagsvägen 6
863 34 Sundsbruk

2011-04-28

Dnr: 43-2010:5018

Skolbeslut för grundskola och obligatorisk särskola

efter tillsyn av Ljustadalens skola
i Sundsvalls kommun

Sundsvalls kommun

skolan@sundsvall.se

Rektorerna Leo Oras och Petra Carlsvärd

Söndagsvägen 6

863 34 Sundsbruk

Tillsyn i Ljustadalens skola

Förskoleklass

Grundskolans årskurser 1–9

Obligatorisk särskola 1–10

Helhetsbedömning och beslut

Skolinspektionens tillsyn fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Granskningen avser inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolan. Istället har en bedömning gjorts av i vilken utsträckning skolan, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i detta beslut grundas på de dokument som Ljustadalens skola och Sundsvalls kommun skickat in, de verksamhetsredogörelser de lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten.

Offentlig statistik visar att elevernas kunskapsresultat vid Ljustadalens grundskola är låga. Endast 35 procent av eleverna når målen i samtliga ämnen. Hela 55 procent av eleverna uppnår inte målen i två eller fler ämnen. Det genomsnittliga meritvärdet år 2010 är 139,7 vilket är det lägsta genomsnittliga meritvärdet vid skolan sedan det nuvarande betygssystemet infördes för 11 år sedan. Flickornas genomsnittliga meritvärde var 162,2 medan motsvarande siffra för pojkarna var 118,4. Även andelen elever behöriga till gymnasieskolan är år 2010 lågt, 58 procent. Skolinspektionen bedömer att kraftfulla åtgärder måste vidtas för att alla elever på skolan ska ges förutsättningar att nå lägst målen i alla ämnen. Någon sammanställning av kunskapsresultaten för grundskolans årskurser 3 och 5 samt den obligatoriska särskolan saknas.

Skolinspektionen vill betona skolans särskilda uppdrag att arbeta för att kompensera elevers olika förutsättningar. För att kunna leva upp till detta mål måste skolan ha utvecklade strategier och en inkluderande pedagogik i hela utbildningen. Enligt läroplanen, Lpo 94 kräver detta att undervisningsmålen ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas. Vid intervjuer har det framkommit att kvaliteten i undervisningen varierar. Grundskolan har också problem med hög frånvaro bland eleverna. För att kunna öka måluppfyllelsen måste personalen vid Ljustadalens grundskola i större utsträckning utvärdera sin roll och sitt ansvar avseende undervisningens utformning och anpassning till elevens tidigare erfarenheter och kunskaper. Personalen behöver också hitta former för att öka elevernas inflytande över arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll.

Ljustadalens skola måste vidare utveckla ett gemensamt förhållningssätt kring värdegrundsfrågorna och kraftfullt arbeta för att skolan ska vara en trygg miljö för alla elever.

De goda exempel som finns behöver spridas i hela kollegiet i grundskolan, exempelvis skolans utvecklingsarbete med läsinläring och arbetet som lett till förbättrade resultaten i matematik i årskurs 5. Rektorn har också påbörjat ett utvecklingsarbete för att förbättra måluppfyllelsen vilket i nuläget innebär att han i hög grad finns ute i verksamheten och har påbörjat en dialog med personalen och eleverna om hur de ska kunna nå bättre resultat.

Det är också av största vikt att rektorn och personalen i grundskolan arbetar fram rutiner för att systematiskt hantera frågor om elever i behov av särskilt stöd och arbetet med att hjälpa eleverna att nå de nationella målen. Elevernas tillgång till särskilt stöd är otillräckliga. Kopplat till skolans låga resultat är detta särskilt anmärkningsvärt och mycket angeläget för skolan att åtgärda. Skolinspektionen bedömer vidare att skolans individuella utvecklingsplaner med skriftliga omdömen brister i koppling till de nationella målen vilket gör att eleverna inte får tillräcklig information om sin kunskapsutveckling och hur de ska kunna nå en ökad måluppfyllelse.

I den obligatoriska särskolan måste kunskapsuppdraget tydliggöras i verksamheterna. För att kunna sammanställa och utvärdera kunskapsresultaten på skolnivå måste lärarna följa och bedöma varje elevs kunskapsutveckling i förhållande till kraven i kursplanerna. Lärarna måste också säkerställa att alla eleverna har en individuell utvecklingsplan med skriftliga omdömen. Att skriftligt dokumentera elevens lärande och kunskapsutveckling är ett stöd i lärarens arbete med att bedöma elevens kunskaper i relation till de nationella målen. Det ger också goda förutsättningar för att bedöma effekterna av den egna undervisningen och vid behov förändra den.

Uppföljning och bedömning av elevens lärande och utveckling förutsätter att de nationella mål som undervisningen har inriktats mot är tydliggjorda. Rektorn som ansvarar

rar för den obligatoriska särskolan har påbörjat ett arbete med att ta fram rutiner för uppföljning och utvärdering av skolans resultat samt att se till att verksamheten fokuseras på elevernas utveckling och lärande. Detta arbete måste fortsätta och utvecklas vidare. Rektorn måste också försäkra sig om att mål och krav klargöras för elever och föräldrar.

Kvalitetsarbetet, i form av att utvärdera och vidta åtgärder för att öka måluppfyllelsen behöver förbättras för att Ljustadalens skola ska kunna förbättra måluppfyllelsen. Rektorerna behöver tillsammans med lärarna mer systematiskt analysera resultaten i samtliga ämnen på grupp- och skolnivå. Analyser av resultat är en förutsättning för att bedömningar ska kunna göras om verksamheten är utformad på ett sätt som ger eleverna förutsättningar att nå de nationella målen.

Avslutningsvis vill Skolinspektionen framhålla det goda bemötandet och den flexibla inställningen hos personalen i den obligatoriska särskolan att alltid hitta lösningar på problem som kan uppstå. Flertalet elever trivs och är nöjda med sin utbildning. Av tillsynen framgår också att den obligatoriska särskolan arbetar aktivt för att skapa en trygg och god studiemiljö för eleverna. Intervjuer visar också att skolan upplevs trygg av eleverna och att kränkande behandling sällan förekommer.

Skolinspektionen har i tillsynen av Ljustadalens grundskola identifierat följande brister som ska åtgärdas

- Alla elever ges inte möjligheter att nå lägst målen att uppnå i samtliga ämnen (2 kap. 6 § grundskoleförordningen, Lpo 94, 2.2 Kunskaper och Mål att uppnå i grundskolan, Kursplanerna)
- Rektorn säkerställer inte i tillräcklig omfattning att verksamheten i skolan är fokuserad på elevernas utveckling och lärande (2 kap. 2 § skollagen, Lpo 94, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2 Mål och riktlinjer, 2.8 Rektors uppdrag)
- Den pedagogiska personalen vid Ljustadalens skola har inte i tillräcklig omfattning utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver (2 kap. 3 § skollagen)
- Lärarna följer inte i tillräcklig omfattning upp, utvärderar och dokumenterar varje elevs kunskapsutveckling i förhållande till kursplanernas och läroplanens krav i samtliga ämnen och årskurser. De individuella utvecklingsplanerna med skriftliga omdömen uppfyller inte förordningarnas krav (7 kap. 2 § grundskoleförordningen, Lpo 94 2.7 Bedömning och betyg).
- Rektorn följer inte i tillräckligt stor omfattning upp skolans kunskapsresultat och andra resultat på grupp och skolnivå som en del i sitt utvecklingsarbete.

(2 kap. 2 § skollagen, 5 kap. grundskoleförordningen Lpo 94, 1 Den enskilda skolans utveckling, 2.8 Rektors ansvar,).

- Rektorn och lärarna klargör inte i tillräcklig utsträckning mål och krav för eleverna (Lpo 94, 1, Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter).
- Lärarna vidtar inte tillräckliga åtgärder för att utveckla undervisningen så att den upplevs mer stimulerande och leder till utveckling för alla elever. Lärarna anpassar inte i tillräckligt hög grad undervisningen efter varje elevers behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande (Lpo 94, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2.2 Kunskaper, Riktlinjer, Mål att sträva mot).
- Rektorn och lärarna arbetar inte tillräckligt aktivt för att öka elevernas möjlighet till inflytande över utbildningens utformning utifrån stigande ålder och mognad (4 kap. 2 § skollagen, Lpo 94, 2. 3 Elevernas ansvar och inflytande).
- Lärarna behöver i högre grad samverka så att undervisningen ger eleverna möjlighet att få överblick och se sammanhang (Lpo 94, 2.2 Kunskaper, Riktlinjer).
- Rektorn och lärarna har inte i tillräcklig utsträckning höga och tydliggjorda förväntningar på elevernas förmåga (Lpo 94, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag, 2.2 Kunskaper, Mål att sträva mot, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, Riktlinjer).
- Skolans ordningsregler måste följas upp, förankras och anpassas efter skolans förhållanden (6 kap. 8 b § Grundskoleförordningen, Lpo 94 2.1 Normer och värden, Riktlinjer).
- Rektorn ser inte i tillräckligt hög grad till att det på skolan bedrivs ett målinriktat arbete för att förebygga och förhindra kränkande behandling samt att skolans plan mot kränkande behandling inte fullt ut uppfyller författningarnas krav (14 a kap. 6–8 §§ skollagen, 2 § förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med planer mot diskriminering och kränkande behandling).
- Språkvalet genomförs inte i enlighet med grundskoleförordningen (2 kap. 17–18 §§ grundskoleförordningen).
- Skolans rutiner för arbetet med särskilt stöd och åtgärdsprogram uppfyller inte alltid författningarnas krav. Alla elever i behov av särskilt stöd får inte det stöd de behöver för att nå målen för utbildningen (4 kap. 1 § skollagen, 5 kap. 1-2 §, 4–5 §§ grundskoleförordningen).

Skolinspektionen har i tillsynen av Ljustadalens obligatoriska särskola identifierat följande brister som ska åtgärdas

- Den obligatoriska särskolan måste säkerställa att alla elever ges möjligheter att nå lägst målen för utbildningen (2 kap. 2 § särskoleförordningen, Lpo 94, 2.2 Kunskaper och Mål att uppnå i grundskolan, Kursplanerna).
- Rektorerna måste se till att den pedagogiska personalen arbetar utifrån de nationella målen (1 kap. 2 § särskoleförordningen, Lpo 94, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2. Mål och riktlinjer, 2.8 Rektors ansvar).
- Rektorn måste vidta åtgärder för att tillse att skolans pedagogiska personal har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver (2 kap. 3 § skollagen).
- Lärarna utvärderar inte regelbundet varje elevs kunskapsutveckling i samtliga ämnen utifrån kursplanernas krav. Alla eleverna måste ha en individuell utvecklingsplan med skriftliga omdömen (2 kap. 2 § och 7 kap. 1 § särskoleförordningen, Lpo 94, 2.7 Bedömning och betyg).
- Rektorn inhämtar inte i tillräckligt hög grad kunskap om och följer upp lärarnas undervisning. Rektorn tar inte i tillräckligt stor utsträckning ansvar för uppföljning och utvärdering av skolans resultat. Skolan måste dokumentera kvalitetsarbetet i enlighet med författningarnas krav. (2 kap. 2 § skollagen, 2 kap. 2 § särskoleförordningen, Lpo 94 1 Den enskilda skolans utveckling, 2.8 Rektors ansvar).
- Rektorn och lärarna klargör inte i tillräckligt stor utsträckning mål och krav för föräldrar och elever (Lpo 94, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter).
- Lärarna samverkar inte i tillräcklig utsträckning inom den obligatoriska särskolan och med grundskolan så att undervisningen ger eleverna möjlighet att få överblick och se sammanhang (Lpo 94, 2.2 Kunskaper, Riktlinjer).
- Skolans plan mot kränkande behandling måste utvecklas för att uppfylla författningarnas krav. (14 a kap. 8 § skollagen, 2 § förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet mot diskriminering och kränkande behandling).
- Elever och föräldrar i grundsärskolan informeras inte i tillräckligt stor utsträckning om elevs rättighet att få betyg från och med årskurs 8 (7 kap. 3 § särskoleförordningen).
- För elev som har behov av särskilda stödinsatser måste åtgärdsprogram utarbetas som uppfyller författningarnas krav (5 kap. 1 § andra och tredje stycket särskoleförordningen).

Bedömningarna redovisas i bilagorna 2-3

Rektor och Sundsvalls kommun har ansvar för att skolans brister åtgärdas. Redovisning ska lämnas till Skolinspektionen senast tre månader från den dag beslutet för Sundsvalls kommun meddelas. Skolinspektionen kommer då att följa upp beslutet. Skolinspektionen förutsätter dock att rektorn och Sundsvalls kommun snarast vidtar åtgärder för att rätta till bristerna. Skolinspektionen kan komma att tidigare än angivet datum begära att få ta del av arbetet med att åtgärda bristerna.

Skolinspektionen begär in en sammanställning av samtliga kunskapsresultat för att kunna bedöma skolornas måluppfyllelse i årskurs 5.

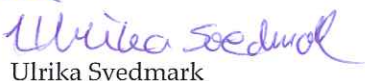
I ärendets slutliga handläggning har deltagit utredaren Sara Lyrenäs

På Skolinspektionens vägnar

Elisabeth Ahlgren

Enhetschef

Ulrika Svedmark

Undervisningsråd

Eva Edlund

Undervisningsråd

Bilagor:

Bilaga 1	Allmänt om tillsynen och beskrivning av skolan
Bilaga 2	Tillsynsprotokoll och bedömningar för grundskolan
Bilaga 3	Tillsynsprotokoll och bedömningar för obligatoriska särskolan

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför tillsyn i Sundsvalls kommun under våren 2011. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolor i kommunen. Skolinspektionen besökte Ljustadalens skola den 28, 29 och 30 mars 2011.

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. Skolbeslutet kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

När tillsynen har genomförts i hela kommunen sammanställs iakttagelser och bedömningar som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen i ett beslut (slutligt beslut). Skolbesluten från samtliga skolor i kommunen fogas då till det beslutet som bilagor. Skolinspektionen kommer att följa upp vilka åtgärder som vidtagits i anledning av påtalade brister senast tre månader efter att kommunbeslutet meddelades.

Tillsynen inriktas mot fyra huvudområden: **måluppfyllelse och resultat, pedagogisk ledning och utveckling av skolan, skolans lärandemiljö** samt **enskild elevs rätt**. Bedömningarna av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet.

Den nya skollagen trädde i kraft den 1 augusti 2010, men 1985 års skollag ska fortsätta att tillämpas fram till den 1 juli 2011. Det innebär att 1985 års skollag är utgångspunkten för Skolinspektionens tillsyn och granskning fram tills dess.

Underlaget för Skolinspektionens bedömning är dels dokument från kommunen och Ljustadalens skola, dels den information som samlats in under besöket. I Ljustadalens skola intervjuades rektorn, lärare, annan personal och elever och föräldrar. Även annan information om kommunen och skolan från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts.

Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).

Beskrivning av skolan

Tabell 1.: Antal elever på Ljustadalens skola

Skolan	Antal elever
Förskoleklass	33
Grundskola	297
Obligatorisk särskola	27

Källa: rektorerna vid skolan

Ljustadalens skola ligger i Sundsbruk, cirka 1 mil norr om Sundsvall och ingår i kommunens norra skolområde. Utbildningen omfattar förskoleklass, grundskolans årskurser 1–9 samt obligatorisk särskola 1–10. Skolan leds av två rektorer. En rektor ansvarar för förskoleklassen, grundskolans årskurser 1–9, samt skolbarnsomsorg. Den andra rektorn ansvarar för den obligatoriska särskolan, grundsärskolan 1–10 och träningsskolan 1–10. Rektorn ansvarar också för de tre kommunövergripande särskilda undervisningsgrupper. De kommunövergripande verksamheterna bedöms i kommunbeslutet. Verksamheten i skolbarnsomsorg bedöms i ett eget beslut och omfattas inte av detta beslut.

Skolans personal är organiserad i arbetslag. Ett arbetslag vardera för grundskolans årskurser 1–5, 6–9, förskoleklass, fritidshem, samt ett arbetslag för de kommunövergripande särskilda undervisningsgrupperna. I den obligatoriska särskolan finns fem arbetslag: grundsärskola årskurserna 1–5 och 6–10 samt ett arbetslag för träningsskola årskurserna 1–5, två för årskurserna 6–10.

Grundskolans klasser är åldershomogena medan grupperna i den obligatoriska särskolan är åldersblandade.

Flertalet elever från Gångvikens skola fortsätter sin skolgång vid Ljustadalens skola i årskurs 7.

Tillsynsprotokoll för Ljustadalens grundskola

Rutan under varje bedömningspunkt fylls endast i när Skolinspektionen bedömt att åtgärder behövs. Bedömningar och motiveringar för detta redovisas i det följande.

Måluppfyllelse och resultat

Kunskaper

Pedagogisk ledning och utveckling av skolan

Fokus på skolans uppdrag

Lärarnas bedömning och utvärdering

Rektorns ansvar för uppföljning och utvärdering

Skolans lärandemiljö

Fokus på lärande

Tillit till elevens förmåga

Trygghet och studiero

Enskild elevs rätt

Bedömning (och betyg)

Undervisningstid och val

Särskilt stöd

Studie- och yrkesvägledning

Avgifter

Rektorns beslutsfattande

Bedömningar och motiveringar

Huvudområde: Måluppfyllelse och resultat

Bedömningsområde: Kunskaper

Bedömning:

Skolinspektionen bedömer att alla elever inte ges möjligheter att nå lägst målen att uppnå i samtliga ämnen.

Författningsstöd:

2 kap. 6 § grundskoleförordningen, Lpo 94, 2.2 Kunskaper och Mål att uppnå i grundskolan, Kursplanerna

Motivering:

Offentlig statistik visar att år 2010 var andelen elever som når målen i alla ämnen, andel behöriga till nationellt program i gymnasieskolan och genomsnittligt meritvärde vid Ljustadalens grundskola avsevärt lägre än motsvarande siffror för Sundsvalls kommun och för riket. Endast 35 procent av eleverna når målen i samtliga ämnen och 55 procent av eleverna når inte målen i två eller fler ämnen.

Det genomsnittliga meritvärdet är samma år 139,7 vilket är det lägsta genomsnittliga meritvärdet för Ljustadalens skola sedan det nuvarande betygssystemet infördes för 11 år sedan. Flickornas genomsnittliga meritvärde var 162,2 medan motsvarande siffra för pojkarna var 118,4. Även andelen elever behöriga till gymnasieskolan är år 2010 lägst under samma period och är 58 procent.

Skolinspektionen kan konstatera att skolans betygsresultat över tid visar på en negativ trend avseende måluppfyllelse, samt att pojkarna når lägre resultat än flickorna. Måluppfyllelsen är särskilt låg i kemi där endast 46 procent av samtliga elever och 32 procent av pojkarna når målen i årskurs 9. Även i övriga naturorienterande ämnen och i de samhällsorienterande ämnena är måluppfyllelsen anmärkningsvärt låg. Skolan har deltagit i det nationella ämnesprovet i kemi. Skolinspektionen noterar att endast 41 procent av eleverna deltog i provet, att 44 procent av eleverna som deltog i provet inte uppnådde kraven för godkänt resultat samt att av de elever som uppnådde kravnivån uppnådde 40 procent av elever nivån för godkänt resultat. Vidare framkommer att 36 procent av eleverna fick högre slutbetyg än provbetyg i ämnet kemi.

I matematik når endast 64 procent av eleverna i årskurs 9 godkänt resultat på de nationella ämnesproven. Skolinspektionen noterar även att endast 76 procent av eleverna deltagit i de nationella ämnesproven i matematik, trots att de nationella ämnesproven är obligatoriska. Andel elever med provbetyg i övriga nationella ämnesprov varierar men är överlag lågt.

Högst andel elever med betyget MVC, mycket väl godkänt, har eleverna i ämnet hem- och konsumentkunskap, 22 procent. Värt att notera är att 40 procent av flickorna når det högsta betyget i ämnet medan motsvarande siffra för pojkarna är endast 2 procent.

Rättelse enligt
26 §
förvaltnings-
lagen
lls

Det framkommer av de dokument Ljustadalens skola skickat in till Skolinspektionen att 68 procent av eleverna i årskurs 3 bedöms nå målen i svenska och 77 procent i matematik. I årskurs 5 bedöms 82 procent av eleverna i årskurs 5 nå målen i svenska och matematik, 67 procent i svenska som andraspråk och 79 procent i engelska. Skolan kan inte redovisa en samlad bild av elevernas kunskapsresultat i alla ämnen i förhållande till kursplanernas mål att uppnå i årskurs 5. Kunskapsresultaten har därför inte kunnat bedömas i helhet. Se vidare bedömningsområdet Rektorns ansvar för uppföljning och utvärdering.

Den låga andelen elever som når målen i alla ämnen i årskurs 9 visar på att skolan måste vidta åtgärder för ökad måluppfyllelse. I sitt systematiska kvalitetsarbete måste skolan analysera måluppfyllelsen och betygsutfallet i de olika ämnena samt skillnader i måluppfyllelse mellan flickor och pojkar.

Mot bakgrund av de låga kunskapsresultaten är det nödvändigt att lärarna utvärderar och eventuellt omprövar undervisningsmetoderna. Åtgärder för att öka undervisningens anpassning till elevernas behov och förutsättningar behöver beaktas i högre grad. Liksom en högre grad av elevinflytande i undervisningen kan det ge bättre förutsättningar för eleverna att nå målen för utbildningen. I det sammanhanget är det viktigt att arbetet med att informera om samt förklara målen för undervisningen för eleverna förbättras.

Likaså behöver arbetet med särskilt stöd, åtgärdsprogram samt resultat av vidtagna stödinsatser utvärderas och ytterligare åtgärder vidtas i syfte att öka måluppfyllelsen.

Huvudområde: Pedagogisk ledning och utveckling av skolan

Bedömningsområde: Fokus på skolans uppdrag

Bedömning:

Skolinspektionen bedömer att rektorn måste säkerställa att verksamheten i grundskolan är fokuserad på elevernas utveckling och lärande.

Författningsstöd:

2 kap. 2§ skollagen, Lpo 94, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2 Mål och riktlinjer, 2.8 Rektors uppdrag.

Motivering:

En rektor har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen. Vid tillsynstillfället har rektorn arbetat cirka ett år på tjänsten

och har ännu inte hunnit skaffa sig en fullständig bild av skolans processer. Rektorn uppger att han delvis tar del av hur lärarna arbetar genom klassrumsbesök och medarbetarsamtal men uppger samtidigt att han ännu inte har ett systematiskt arbete för att kunna säkerställa att undervisningen utgår från målen i läroplanen och kursplanerna. Vid intervju framkommer trots detta att rektorn är medveten om flera av de utvecklingsområden skolan har behov av att arbeta vidare med.

I intervjuer framkommer att det bland personalen i många avseenden saknas en gemensam syn på hur skolan ska arbeta med utgångspunkt i de nationella styrdokumentens krav. Utifrån de dokumentstudier och de intervjuer som genomförts i tillsynen är det Skolinspektionens uppfattning att det vid Ljustadalens grundskola krävs en tydlig styrning av rektorn för att öka samsynen så att personalen kan bli mer överens om hur målen ska förverkligas. Särskilt med tanke på de brister tillsynen visar när det gäller måluppfyllelsen, individanpassning av undervisningen, individuella utvecklingsplaner med skriftliga omdömen, särskilt stöd, värdegrundarbete m.m..

Bedömningsområde: Fokus på skolans uppdrag

Bedömning:

Skolinspektionen bedömer att Ljustadalens grundskolas pedagogiska personal inte i tillräcklig omfattning har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver.

Författningsstöd:

2 kap. 3 § skollagen.

Motivering:

Vid Lustadalens grundskola finns ett par lärare som har så kallad lokal behörighet. Det finns också lärare som är utbildade för årskurserna 1–7 som undervisar i årskurserna 8 och 9. Vidare framkommer att det för eleverna i årskurserna 4–6 finns få lärare som är utbildade i matematik och i de naturorienterade ämnena. Skolan saknar också i hög utsträckning personal med specialpedagogisk kompetens trots att skolan har många elever som bedöms vara i behov av särskilt stöd.

Särskilt med hänvisning till skolan låga måluppfyllelse måste rektorn se till att lärarna i högre grad undervisar i de ämnen och årskurser de i huvudsak har utbildning för. Rektorn behöver också se över hur lärarnas kompetens kan öka.

Bedömningsområde: Lärarnas bedömning och utvärdering

Bedömning:

Skolinspektionen bedömer att lärarna på ett tydligare sätt måste följa upp, utvärdera och dokumentera varje elevs kunskapsutveckling i förhållande till kursplanernas och läroplanens krav i samtliga ämnen och årskurser.

Skolinspektionen bedömer vidare att arbetet med att ge eleverna och elevernas vårdnadshavare fortlöpande information om elevens kunskapsutveckling genom individuella utvecklingsplaner, IUP, med skriftliga omdömen måste förbättras. De skriftliga omdömena måste omfatta samtliga ämnen eleven får undervisning i.

Författningsstöd:

7 kap. 2 § grundskoleförordningen, Lpo 94, 2.7 Bedömning och betyg.

Motivering:*Kunskapsuppföljning*

Utifrån dokumentstudier och intervjuer framkommer att elevernas kunskapsutveckling regelbundet följs upp i samtliga ämnen av ämneslärare för de äldre eleverna. Det varierar dock mellan lärare, ämnen och årskurser i vilken grad den uppföljning och utvärdering som görs dokumenteras och är tydligt kopplad till kursplanernas och läroplanens mål.

Lärarna för de yngre eleverna följer upp och utvärderar elevernas kunskapsutveckling och resultat i svenska, matematik och till viss del i engelska. Däremot framkommer av dokumentstudier och intervjuer att det brister när det gäller en dokumenterad uppföljning och utvärdering i övriga ämnen relaterat till läroplanens och kursplanernas mål. I intervju med lärarna framkommer att de i en del ämnen mer följer upp vad eleven gjort och i mindre utsträckning vad eleven lärt. Något som de tror kommer att förbättras med utgångspunkt i det pågående utvecklingsarbetet i samband med den nya läroplanen med nya kursplaner.

IUP med skriftliga omdömen

Rektorn och lärarna uppger att i samband med utvecklingssamtalen upprättas IUP, för alla elever. De IUP som Skolinspektionen har tagit del av är kortfattade och saknar en tydlig koppling till de nationella målen. Vidare saknas en sammanfattning av vilka insatser skolan ska vidta för att eleven ska utvecklas mot målen.

IUP ska innehålla skriftliga omdömen om elevens kunskaper i varje ämne eleven får undervisning i. De skriftliga omdömen Skolinspektionen tagit del av är inte tydligt kopplade till kursplanernas mål i de olika ämnena. De innehåller i huvudsak kryssrutor som anger om eleven når målen eller inte. Vilka mål som nås eller inte framgår inte i alla ämnen. De kommentarer som anges är generellt mycket knapphändiga och beskriver vad eleven ska göra och då mest i form av att "fortsätta som förut, räcka upp handen, göra läxorna och skriva om prov".

Enligt Skolinspektionen behöver rektorn tillsammans med lärarna arbeta för att de skriftliga omdömena och elevernas framtidsytande mål i de individuella utvecklingsplanerna formuleras på ett sådant sätt att de konkret och tydligt står i relation till de nationella målen. Detta är ett viktigt utvecklingsområde med tanke på skolans låga resultat.

Se vidare Skolverkets allmänna råd för individuella utvecklingsplaner med skriftliga omdömen (SKOLFS 2009:16).

Bedömningsområde: Rektorns ansvar för uppföljning och utvärdering

Bedömning:

Skolinspektionen bedömer att rektorn behöver ta ett tydligare ansvar för att elevernas kunskapsutveckling och resultat regelbundet följs upp och utvärderas på individ-, grupp- och skolnivå i samtliga ämnen. Vidare behöver rektorn ta ett större ansvar för uppföljning och utvärdering av skolans arbete med särskilt stöd och övriga resultat samt använda detta underlag för att nå de nationella målen. Skolan måste vidare dokumentera kvalitetsarbetet i enlighet med författningarnas krav.

Författningsstöd:

2 kap. 2 § skollagen, 5 kap. grundskoleförordningen, Lpo 94 1 Den enskilda skolans utveckling, 2.8 Rektors ansvar.

Motivering:

Ljustadalens skolas alltför låga resultat gör det särskilt nödvändigt att skolan har ett systematiskt uppföljnings- och utvärderingsarbete på såväl individ-, grupp- som skolnivå i samtliga ämnen och årskurser. Enligt läroplanen har rektorn som pedagogisk ledare det övergripande ansvaret för att verksamheten inriktas på att nå de nationella målen och för att skolans resultat följs upp och utvärderas.

Varje termin genomförs klassgenomgångar på Ljustadalens skola där rektorn deltar och får information om elevernas resultat, främst vilka elever som är i behov av särskilt stöd i svenska, matematik och engelska.

Skolans kvalitetsredovisning har karaktären av en verksamhetsredogörelse och saknar i vissa avseenden resultat i enlighet med nationella mål. Analyser görs delvis men kopplas inte alltid till åtgärder för utveckling. De kunskapsresultat som följs upp och redovisas är resultaten på de nationella ämnesproven i årskurs 3 och 5 och 9 samt måluppfyllelsen i svenska och matematik i årskurserna 3, 5 och 9 samt engelska i årskurs 5 och 9. Vidare redovisas genomsnittligt meritvärde för avgångsklasserna samt behörighet till gymnasieskolan och andel elever som saknar betyg i ett eller flera ämnen. I övriga ämnen och årskurser görs inga sammanställningar och utvärderingar av elevernas kunskapsutveckling och kunskapsresultat.

Såväl jämförelser av klassers, ämnens och årskursers resultat och resultat över tid, som lärarnas arbetsmetoder och undervisningens innehåll behöver analyseras. Skolinspektionen vill framhålla att ett sådant arbete med skolövergripande sammanställningar och analyser av resultat är en förutsättning för att bedömningar ska kunna göras om verksamheten är utformad på ett sätt som ger eleverna förutsättningar att nå de nationella målen.

Insatta stödåtgärder utvärderas på individnivå av lärare och elevhälsoteam. I intervjuer med rektorn och personal framkommer dock att det saknas rutiner för att systematiskt följa upp, utvärdera och regelbundet ompröva de särskilda stödinsatser som ges vid skolan, på grupp- och skolnivå

Rektorns roll är att leda detta kvalitetsarbete och initiera förändringar inom de områden som har betydelse för måluppfyllelsen. Det är Skolinspektionens uppfattning att rektorn vid Ljustadalens skola tillsammans med personalen mer systematiskt behöver följa upp och utvärdera skolans resultat så att både väl fungerande insatser synliggörs men också så att förbättringsinsatser tydliggörs och åtgärder för utveckling kan vidtas. Dokumentationen av detta kvalitetsarbete behöver förbättras för att kunna vara det stöd i utvecklingsarbetet det är tänkt att vara.

Enligt den nya skollagen (2010:800), som ska tillämpas från och med den 1 juli 2011, krävs inte att skolan ska upprätta en kvalitetsredovisning. Däremot ska skolan bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete som även ska dokumenteras. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de nationella målen uppfylls.

Huvudområde: Skolans lärandemiljö

Bedömningsområde: Fokus på lärande

Bedömning:

Skolinspektionen bedömer att rektorn och lärarna inte klargör mål och krav i tillräcklig utsträckning för föräldrar och elever.

Författningsstöd:

Lpo 94, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter.

Motivering:

Vid intervjuer beskrivs att målen i kursplanerna i varierande omfattning presenteras för föräldrar vid föräldramöten och utvecklingssamtal. Detta medför att kunskapen om målen hos föräldrar också varierar. I intervjuer med rektorn och personal och framkommer att elever och föräldrar i de tidiga årskurserna informeras i större utsträckning om målen än föräldrar och elever i de senare årskurserna. Det är dock främst målen i ämnena svenska och matematik som behandlas i de tidiga årskurserna. Vid intervjuer med både elever, personal och rektorn framkommer att det finns en stor variation mellan lärarna huruvida målen klargörs för eleverna. I intervjuer med elever och lärare framkommer vidare att den information som ges mer handlar om vad eleverna ska göra än vad de ska kunna. Se även bedömningspunkten om utvecklingssamtal och IUP med skriftliga omdömen.

Skolinspektionen vill betona att skolan ska klargöra för elever vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och dess

vårdnadshavare har. Detta är särskilt viktigt med hänvisning till skolan låga måluppfyllelse och att skolan uppger att många elever vid skolan saknar studiemotivation.

Bedömningsområde: Fokus på lärande

Bedömning:

Skolinspektionen bedömer att lärarna behöver vidta åtgärder för att utveckla undervisningen så att den upplevs mer stimulerande och leder till utveckling för alla elever. Skolinspektionen bedömer också att lärarna i högre grad behöver individanpassa undervisningen efter elevers behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.

Författningsstöd:

Lpo 94, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2.2 Kunskaper, Riktlinjer, Mål att sträva mot.

Motivering:

Vid intervjuer med rektorn, personal och elever framkommer att skolan har stora bekymmer med att många elever inte är studiemotiverade samt att det varierar om eleverna upplever undervisningen stimulerande. Skolan har också många elever med hög frånvaro samt elever som inte alls kommer till skolan.

I intervjuer framkommer att det varierar i hur stor utsträckning undervisningen individanpassas beroende på den enskilde lärarens intresse och förmåga. Det är dock, enligt eleverna, vanligt att alla elever i en klass har samma arbetsuppgifter. Exempelvis beskrivs att undervisningen i en del ämnen inte utgår från elevernas tidigare erfarenhet och kunskaper i ämnet utan bedrivs på en för avancerad nivå medan undervisningen i andra ämnen upplevs enahanda i fråga om innehåll, arbetssätt och redovisningsformer. Samtidigt lyfts goda exempel där läraren utgår från elevernas erfarenheter och kunskaper, förklarar mål och krav och varierar arbetssätt och redovisningsformer på ett sätt som bidrar till elevernas lust att lära.

Av intervjuer med rektorn och lärare framkommer att det finns en strävan efter att möta alla elever där de befinner sig kunskapsmässigt samt försöka individualisera undervisningen efter varje elevs behov och förutsättningar. Av intervjuerna framkommer dock att även om lärarna gör vad de kan för att individualisera lyckas de inte i undervisningen möta varje elev utifrån dennes behov och förutsättningar i tillräcklig utsträckning. Detta beror enligt lärarna på den stora variation av kunskapsnivåer som eleverna befinner sig på. Vidare framkommer att inte alla elever som är i behov av särskilt stöd får detta i tillräcklig utsträckning.

Bedömningsområde: Fokus på lärande**Bedömning:**

Skolinspektionen bedömer att rektorn och lärarna inte arbetar tillräckligt aktivt för att öka elevernas möjlighet till inflytande över utbildningens utformning utifrån stigande ålder och mognad.

Författningsstöd:

4 kap. 2 § skollagen, Lpo 94, 2. 3 Elevernas ansvar och inflytande.

Motivering:

Intervjuade elever kan ge goda exempel där lärare ger eleverna inflytande över både arbetssätt, innehåll och redovisningsformer men uppger också att det dock gäller en begränsad del av lärarna. Vanligare är att lärarna bestämmer det mesta avseende både arbetssätt, innehåll och redovisningsform. Eleverna konstaterar att det oftast är just de lärare som styr det mesta av lektionerna som också är de lärare som inte på ett tydligt sätt konkretiserar målen för undervisningen. Både rektorn, lärare och elever uppger att elevinflytandet vid skolan behöver förbättras.

Skolinspektionen vill poängtera skolans ansvar att se till att eleverna stimuleras att engagera sig i sin egen utbildning. Genom att i högre grad informera om mål och uppmuntra eleverna att delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen kan de utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ta ansvar.

Tillsynen visar vidare att skolans arbete med att utveckla elevernas kunskap om demokratins principer och deras förmåga att arbeta i demokratiska former också behöver förbättras. Elever uppger att de sällan har klassråd och att det därför inte finns ett naturligt forum där de kan förbereda frågor till elevrådet. I skolans kvalitetsredovisning anges också att klassråd inte genomförs så ofta och att personalen behöver diskutera elevinflytandet inom arbetslagen för att kunna vidareutveckla detta.

Bedömningsområde: Fokus på lärande**Bedömning:**

Skolinspektionen bedömer att lärarna vid Ljustadalens skola i högre grad behöver samverka så att undervisningen ger eleverna möjlighet att få överblick och se sammanhang.

Författningsstöd:

Lpo 94, 2.2 Kunskaper, Riktlinjer.

Motivering:

Tillsynen visar att personalen inom de olika arbetslagen i varierande grad samverkar och samarbetar i olika temaarbeten och projekt i syfte att ge eleverna överblick och se sammanhang. Lärare för de äldre eleverna lyfter i intervju att detta är ett utvecklings-

område som de behöver bli bättre på. Vid intervjuer med rektorn och lärare framkommer vidare att samverkan mellan de olika arbetslagen endast sker i liten omfattning.

Både rektorn och lärare uppger att i de så kallade stadieövergångarna uppstår i många avseenden ett "glapp" för eleverna. Några lärare uppger att det i princip är "vattentäta skott" mellan de olika stadierna. Vid övergång lämnas främst information om elever i behov av särskilt stöd och resultat i ämnena svenska, matematik och engelska. Information och dokumentation av alla elevers kunskapsutveckling i samtliga ämnen ingår inte som en rutin vid överlämnande.

I intervjuer framkommer att samverkan kring erfarenhetsutbyte om exempelvis arbets sätt, kunskapssyn, elevers vana vid att ta ansvar och ha inflytande, bedömning och arbetet med normer och värden inte sker i tillräckligt stor omfattning. Tillsynen visar också att samverkan med den obligatoriska särskolan sker i mycket begränsad omfattning.

Skolinspektionen vill betona att alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för lärande. Tillsynen visar att samverkan också behöver utvecklas och stärkas i syfte att stödja elevernas allsidiga utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv.

Bedömningsområde: Tillit till elevens förmåga

Bedömning:

Skolinspektionen bedömer att rektorn och lärarna inte i tillräcklig utsträckning har höga och tydliggjorda förväntningar på elevernas förmåga.

Författningsstöd:

Lpo 94, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag, 2.2 Kunskaper, Mål att sträva mot, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, Riktlinjer

Motivering:

I intervju med rektorn och lärare om skolans kunskapsresultat framkommer att det varierar i vilken utsträckning rektorn och lärarna vid skolan har höga och tydliggjorda förväntningar på eleverna. Rektorn och personalen uppger att många elever vid skolan kommer från hem som saknar studietradition. Detta kan, enligt rektorn och lärarna bidra till att lärarna har förståelse för skolans låga resultat avseende kunskapsresultat och i sin tur leda till lågt ställda förväntningar.

Skolans rektor och personalen behöver därför, enligt Skolinspektionen, i större utsträckning följa upp och utvärdera resultat, föra diskussioner om hur de kan förbättra resultaten med utgångspunkt i den kunskapssyn och den värdegrund som skolans styrdokument tar sin utgångspunkt i. Vidare behöver de förbättra sitt arbete med att klargöra målen för utbildningen för eleverna, i högre grad anpassa undervisningen till eleverna och förmedla att de tror på elevernas förmåga att lyckas.

Bedömningsområde: Trygghet och studiero**Bedömning:**

Skolinspektionen bedömer att skolans ordningsregler måste följas upp, förankras och anpassas efter skolans förhållanden.

Författningsstöd:

6 kap. 8 b § grundskoleförordningen, Lpo 94 2.1 Normer och värden, Riktlinjer.

Motivering:

Vid Ljustadalens grundskola finns ordningsregler som tidigare tagits fram av elever och personal. Intervjuade elever uppger att de vet att det finns regler men att de inte vet vilka reglerna är. Enligt rektorn är reglerna inte förankrade och behöver omarbetas tillsammans med eleverna. Tillsynen visar vidare i intervjuer med rektorn, elever och personal att lärarna i varierande grad agerar när reglerna bryts. Skolans personal och elever behöver se över skolans regler tillsammans för att förankra dem i syfte att nå en bättre efterlevnad.

Bedömningsområde: Trygghet och studiero**Bedömning:**

Skolinspektionen bedömer att rektorn inte i tillräckligt hög grad ser till att det på skolan bedrivs ett målinriktat arbete för att förebygga och förhindra kränkande behandling samt att skolans plan mot kränkande behandling inte uppfyller författningarnas krav.

Författningsstöd:

14 a kap. 6–8 §§ skollagen, 2 § förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med planer mot diskriminering och kränkande behandling.

Motivering:

Vid intervjuer framkommer att Ljustadalens skola arbetar med förebyggande värdegrundsarbete genom bland annat "livskunskap" som ett skolans val. Hur förankrat och levande det förebyggande värdegrundsarbetet är varierar dock mellan de olika klasserna och lärarna. Enligt elever nyttjas den tid som är avsatt för "livskunskap" på olika sätt. En del klasser genomför övningar och aktiviteter i syfte att förebygga konflikter. Tillsynen visar via intervjuer och dokumentstudier att skolan i hög utsträckning saknar ett gemensamt målinriktat förebyggande värdegrundsarbete.

En stor del av det värdegrundsarbete som bedrivs utgörs främst av så kallade akututryckningar när behov uppstår. I samtliga intervjuer framkommer att det förekommer kränkningar och våld mellan elever och att rektorn ägnar mycket tid till att försöka hantera de situationer som uppstår. I intervjuer uppges också att det i några klasser är vanligt med klassrumssituationer som kännetecknas av bristande arbetsro och respekt mellan elever och vuxna.

Enligt skollagen ska det upprättas en årlig plan mot kränkande behandling och enligt diskrimineringslagen ska det upprättas en likabehandlingsplan. Dessa planer kan slås samman till en. En årlig plan mot kränkande behandling ska bland annat innehålla en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling. För att planen ska uppfylla detta krav ska den bygga på en aktuell kartläggning vars syfte är att upptäcka vilka områden som skolan särskilt behöver arbeta med.

Skolans plan beskriver i allmänna ordalag insatser för det förebyggande arbetet. I planen framgår även hur personalen ska agera vid akuta situationer av kränkande behandling. Planen saknar dock uppgifter om vilka förebyggande insatser som ska påbörjas och genomföras under det kommande året utifrån en aktuell kartläggning av verksamhetens behov.

Elever ska enligt lagen medverka när planen upprättas, följs upp och ses över. I intervju med personal och elever framkommer att eleverna vid Ljustadalens skola inte har varit delaktiga i att ta fram skolans plan och att många elever inte känner till den.

Skolinspektionen bedömer att hela skolan behöver föra diskussioner om hur värdegrundsarbetet i praktiken ska utformas utifrån läroplanens intentioner samt tillsammans med eleverna utveckla det förebyggande arbetet. De insatser som görs behöver tydligare kopplas till den aktuella situationen på skolan.

För stöd i arbetet se Skolverkets allmänna råd för att främja likabehandling och förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling (SKOLFS 2009:38).

Huvudområde: Enskild elevs rätt

Bedömningsområde: Undervisningstid och val

Bedömning:

Skolinspektionen bedömer att språkvalet inte genomförs i enlighet med grundskoleförordningen.

Författningsstöd:

2 kap. 17-18 §§ grundskoleförordningen.

Motivering:

Tillsynen visar att eleverna vid Ljustadalens skola har möjlighet att välja, spanska eller franska som språkval. Eleverna kan som alternativ till ett modernt språk välja så kallad svensk/engelska. Enligt grundskoleförordningen ska eleven bland annat kunna erbjudas svenska eller engelska som alternativ till moderna språk om eleven önskar det. Eleverna vid Ljustadalens skola har inte möjlighet att välja enbart svenska eller engelska. Vid intervjuer framkommer också att språkvalstiden även används till annat som exempelvis att läsa på inför prov eller läxläsning i andra ämnen. Skolinspektionen vill

poängtera att den tid som enligt timplanen finns avsatt för språkval inte ska användas för undervisning i andra ämnen.

Bedömningsområde: Särskilt stöd

Bedömning:

Skolinspektionen bedömer att rektorn måste ta ett tydligare ansvar för utredning av behov av stödåtgärder. Rektorn måste också se till att alla elever i behov av särskilt stöd får det stöd de behöver för att nå målen för utbildningen.

Skolinspektionen bedömer vidare att skolans åtgärdsprogram måste förbättra.

Författningsstöd:

4 kap. 1 § skollagen, 5 kap. 1–2, 4–5 §§, grundskoleförordningen.

Motivering:

Särskilt stöd

Tillsynen visar att det är otydligt hur rektorn ser till att elevers behov av särskilda stödinsatser utreds. Rektorn uppger att han inte alltid involveras i processen i inledningsskedet. Vidare saknas i stor utsträckning fungerande rutiner för hur skolan agerar när det framkommer att en elev kan ha behov av särskilda stödåtgärder.

I intervjuer med lärare, elevhälsoteam och rektorn framkommer att stödinsatser inte ges i den omfattning som motsvarar elevernas faktiska behov till följd av bristande resurser och kunskap om vilket stöd eleven behöver. Vidare saknar skolan i stor utsträckning lärare med specialpedagogisk kompetens. Eleverna uppges nästan enbart ha möjlighet att få särskilt stöd under de extralektioner som två gånger varje vecka erbjuds innan skoldagen börjar. Detta är inte förenligt med författningarnas krav.

Den låga måluppfyllelse för skolans elever indikerar också att eleverna inte erhåller särskilt stöd i den omfattning som behövs. Endast 35 procent av eleverna uppnår målen i samtliga ämnen. Skolan har vidare stora problem med ett antal elever med hög frånvaro. Några av dem kommer inte alls till skolan. Enligt rektorn finns ett samarbete med socialtjänsten kring dessa elever.

Det är viktigt att elevens behov inte bara ses som individproblem utan att elevens svårigheter ställs i relation till undervisningen och lärandemiljön i övrigt. Uppföljning och utvärdering av de insatser som görs är särskilt angeläget då kunskapsresultaten överlag behöver förbättras och många elever saknar betyg i flera ämnen.

Enligt nuvarande grundskoleförordning ska rektorn se till att behov utreds när det framkommer att en elev kan ha behov av särskilda stödåtgärder. Om sådant behov visar sig föreligga ska åtgärdsprogram upprättas. Skolinspektionen vill göra skolan uppmärksam på att den nya skollagen (2010:800) ska tillämpas från den 1 juli. En förändring är då att rektorn får rätt att delegera vissa enskilda ledningsuppgifter till en

anställd som har tillräcklig kompetens och erfarenhet att fullgöra enskilda ledningsuppgifter och besluta i frågor som handlar om särskilt stöd, om inte annat anges.

Enligt rektorn och lärare vid Ljustadalens skola får ett antal elever huvuddelen av sin undervisning utanför klassens ram i två stycken så kallade "lilla gruppen", en för yngre elever och en för äldre elever, utan att det finns beslut om placering i särskild undervisningsgrupp. Enligt grundskoleförordningen ska särskilt stöd i första hand ges inom klassens ram. Om det finns särskilda skäl, får sådant stöd i stället ges i en särskild undervisningsgrupp. Vidare finns det elever som har beslut om anpassad studiegång men där det inte framgår var i anpassningen består. I Sundsvall kommun fattas beslut om särskild undervisningsgrupp och anpassad studiegång av verksamhetschef. Skolinspektionen vill göra skolan uppmärksam på att enligt den nya skollagen kommer beslut om placering i särskild undervisningsgrupp och anpassad studiegång att läggas på rektor och ej vara möjligt att delegera.

Åtgärdsprogram

Av de åtgärdsprogram Skolinspektionen tagit del av framgår att dessa behöver förbättras för att uppfylla förordningens krav. Flera av programmen lägger ansvaret för åtgärder i alltför hög utsträckning på eleven och hemmet. Det saknas i stor utsträckning beskrivningar av vilka åtgärder skolan ska vidta och vilka arbetssätt och arbetsformer som bäst tillgodoser elevernas behov. Flera åtgärdsprogram saknar även uppgift om hur uppföljningen ska ske. I åtgärdsprogrammen saknas också tydliga mål knutna till läroplanens och kursplanernas mål, vilket försvårar såväl planeringen av undervisningen som uppföljningen.

Skolinspektionen vill poängtera att av ett åtgärdsprogram ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses samt hur åtgärder ska följas upp och utvärderas. För att åtgärdsprogrammet ska kunna fylla den funktion som är avsedd och uppfylla förordningens krav är det viktigt att Ljustadalens grundskola arbetar vidare för en gemensam kunskap om hur mål och åtgärder kan formuleras så att åtgärdsprogrammen blir ett effektivt verktyg i skolans arbete med att hjälpa elever i behov av särskilt stöd.

För stöd i utformningen av åtgärdsprogram se Skolverkets allmänna råd för arbetet med åtgärdsprogram (SKOLFS 2008:25).

Tillsynsprotokoll för Ljustadalens obligatoriska särskola

Rutan under varje bedömningspunkt fylls endast i när Skolinspektionen bedömt att åtgärder behövs. Bedömningar och motiveringar för detta redovisas i det följande.

Måluppfyllelse och resultat

Kunskaper

Pedagogisk ledning och utveckling av skolan

Fokus på skolans uppdrag

Lärarnas bedömning och utvärdering

Rektorns ansvar för uppföljning och utvärdering

Skolans lärandemiljö

Fokus på lärande

Tillit till elevens förmåga

Trygghet och studiero

Enskild elevs rätt

Bedömning (och betyg)

Undervisningstid och val

Särskilt stöd

Studie- och yrkesvägledning

Avgifter

Rektorns beslutsfattande

Bedömningar och motiveringar

Huvudområde: Måluppfyllelse och resultat

Bedömningsområde: Kunskaper

Bedömning:

Den obligatoriska särskolan säkerställer inte att alla elever når lägst kunskapsmålen i alla ämnen och ämnesområden.

Författningsstöd:

2 kap. 2 särskoleförordningen, Lpo 94, 2.2 Kunskaper, Mål att uppnå i särskolan, Kursplanerna.

Motivering:

Rektorn uppger vid intervjun att hon inlett ett arbete med att följa upp hur eleverna lyckas i sitt skolarbete och har även påbörjat ett utvecklingsarbete med personalen för att tydliggöra målen i kursplanerna. Det finns dock inte någon samlad dokumenterad redovisning av elevernas kunskapsresultat relaterat till kursplanernas mål i grund- särskolans årskurs fem och då skolgången avslutas. Det samma gäller för elever som avslutar sin skolgång i träningsskolan. I kvalitetsredovisningen för den obligatoriska särskolan redovisas vad verksamheterna arbetat med utifrån de kommunala prioriterade målen; Språkutveckling och läsförståelse, Genusperspektiv, Barns inflytande samt Hälsa och livsstil.

Skolinspektionen vill betona att för att kunna säkerställa att alla elever får den undervisning, de utmaningar och det eventuella stöd de behöver för att lägst nå målen måste deras kunskapsutveckling följas, dokumenteras och analyseras. Utifrån detta måste sedan undervisningens innehåll och utformning omprövas.

Huvudområde: Pedagogisk ledning och utveckling av skolan

Bedömningsområde: Fokus på skolans uppdrag

Bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn måste ta ett tydligare ansvar för att den pedagogiska personalen arbetar utifrån de nationella målen.

Författningsstöd

1 kap. 2 § skollagen, Lpo 94 1 Skolans värdegrund och uppdrag; 2 Mål och riktlinjer; 2.8 Rektors ansvar.

Motivering

Vid intervjuer framkommer att några elever inom den obligatoriska särskolan deltar både i undervisning i klasser i grundskolan och i sin ordinarie klass i den obligatoriska särskolan i samma ämne. En övergripande planering för när eleven ska få undervisning i grundskolan respektive den obligatoriska särskolan saknas. Skolinspektionen vill betona att kursplanerna för grundskolan och den obligatoriska särskolan skiljer sig åt både vad gäller vilka mål som elevens ska nå samt antalet undervisningstimmar. Även i de fall en elev som är mottagen i särskolan är integrerad i en klass i grundskolan så är huvudregeln att särskolans kursplaner ska gälla för denna elev. Om en elev bedöms ha förutsättningar att nå målen enligt grundskolans kursplan finns möjlighet att eleven i begränsad utsträckning får läsa enligt grundskolans kursplan.

Skolinspektionen vill göra skolan uppmärksam på att den nya skollagen (2010:800) ska tillämpas från den 1 juli. Ett tydliggörande är då att rektorn får besluta att en elev ska läsa ämnen enligt grundskolans kursplaner, om eleven har förutsättningar för det. Samråd ska ske med elevens vårdnadshavare innan beslut fattas.

Bedömningsområde: Fokus på skolans uppdrag**Bedömning:**

Skolinspektionen bedömer att skolan behöver vidta åtgärder för att tillse att skolans pedagogiska personal har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver.

Författningsstöd:

2 kap. 3 § skollagen.

Motivering:

I den obligatoriska särskolan verksamheter finns förskollärare, fritidspedagoger, grundskollärare 1–7 behöriga att undervisa i svenska och samhällsorienterande ämnen. Tillsynen visar dock att personalens utbildning inte alltid används på ett optimalt sätt. Till exempel undervisar enbart förskollärare i grundsärskolans årskurser 6–10 trots att skolan har personal med adekvat utbildning som skulle kunna undervisa dessa elever.

Bedömningsområde: Lärarnas bedömning och utvärdering**Bedömning:**

Skolinspektionen bedömer att lärarna regelbundet måste följa upp, dokumentera och utvärdera varje elevs kunskapsutveckling i samtliga ämnen och ämnesområden utifrån kursplanernas krav. Alla eleverna måste ha en individuell utvecklingsplan med skriftliga omdömen.

Författningsstöd:

2 kap. 2 § och 7 kap. 1 § särskoleförordningen, Lpo 94, 2.7 Bedömning och betyg.

Motivering:

Det varierar i vilken grad uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling och resultat i ämnen och ämnesområden görs utifrån kursplanernas krav. Lärarna har delvis diskuterat och belyst bedömningsfrågor utifrån Skolverkets material Kunskapsbedömning i särskolan och uppger också att bedömningar är en löpande process som de behöver jobba kontinuerligt med. Vid intervjuer med personalen framkommer också svårigheter att kunna bedöma elevers kunskaper utifrån deras förutsättningar.

Vid intervjuer uppges vidare att alla elever har individuella utvecklingsplaner med skriftliga omdömen men Skolinspektionen har inte fått ta del av några dokument och kan därför inte göra en bedömning av hur väl det motsvarar författningarnas krav.

Den individuella utvecklingsplanen med skriftliga omdömen ska vara ett stöd för elevens lärande. Den ska innehålla omdömen om elevens kunskapsutveckling och en planering av hur skolans ska arbeta för att eleven ska utvecklas så långt som möjligt i riktning mot de nationella målen.

Se vidare Skolverkets allmänna råd för individuella utvecklingsplaner med skriftliga omdömen (SKOLFS 2009:16).

Bedömningsområde: Rektorns ansvar för uppföljning och utvärdering**Bedömning:**

Skolinspektionen bedömer att rektorn behöver inhämta kunskap om och följa upp lärarnas undervisning. Rektorn måste också ta ett större ansvar för uppföljning och utvärdering av skolans resultat. Skolan måste dokumentera kvalitetsarbetet i enlighet med författningarnas krav.

Författningsstöd:

2 kap. 2 § skollagen, 2 kap. 2 § särskoleförordningen, Lpo 94 1 Den enskilda skolans utveckling, 2.8 Rektors ansvar.

Motivering:

Rektorn uppger att hon har stort förtroende för den obligatoriska särskolans lärare. Rektorn har tjänstgjort vid skolan i cirka ett år och håller nu på att skapa former för att följa lärares undervisning och följa upp elevernas resultat. Vid tillsynstillfället fanns dock ingen sammanställning av elevernas resultat vare sig på individ-, grupp- eller skolnivå relaterat till läroplanens och kursplanernas mål.

I kvalitetsredovisningarna för den obligatoriska särskolans verksamhet redovisas vad verksamheterna arbetat med utifrån de kommunala prioriterade målen; Språkutveckling och läsförståelse, Genusperspektiv, Barns inflytande samt Hälsa och livsstil. De områdena är till stora delar en redovisning av de aktiviteter som verksamheten genomför. Det finns som tidigare beskrivits ingen sammanställning av elevernas resultat eller arbetet med värdegrundsfrågor. Därmed redovisas inte i vilken utsträckning de nation-

ella målen har förverkligats eller vilka åtgärder som ska vidtas för att öka måluppfyllelsen. Vidare saknas en uppföljning och utvärdering av planen mot kränkande behandling.

Skolinspektionen vill framhålla vikten av att elevernas individuella resultat sammanställs till en resultatbild på skolnivå. Skolövergripande sammanställningar och analyser av resultat är en förutsättning för att bedömningar ska kunna göras om verksamheten är utformad på ett sätt som ger eleverna förutsättningar att nå de nationella målen.

Enligt den nya skollagen (2010:800), som ska tillämpas från och med den 1 juli 2011, krävs inte att skolan ska upprätta en kvalitetsredovisning. Däremot ska skolan bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete som även ska dokumenteras. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de nationella målen uppfylls.

Huvudområde: Skolans lärandemiljö

Bedömningsområde: Fokus på lärande

Bedömning:

Skolinspektionen bedömer att rektorerna och lärarna behöver förbättra sitt arbete med att klargöra mål och krav för föräldrar och elever.

Författningsstöd:

Lpo 94, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter.

Motivering:

De nationella målen klargörs för en del elever och föräldrar i samband med utvecklingssamtal. En del föräldrar får även skatta sitt barns kunskaper och vad de tycker att skolan ska arbeta vidare med. Enligt intervjuer presenteras målen i läroplanen och kursplanerna i olika stor omfattning. Detta medför att kunskapen om målen i såväl kursplanerna som läroplanen hos föräldrar och elever varierar.

Skolinspektionen vill betona att skolan ska klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och dess vårdnadshavare har.

Bedömningsområde: Fokus på lärande

Bedömning:

Skolinspektionen bedömer att lärarna behöver förbättra samverkan inom den obligatoriska särskolan och med grundskolan så att undervisningen ger eleverna möjlighet att få överblick och se sammanhang.

Författningsstöd:

Lpo 94, 2.2 Kunskaper, Riktlinjer

Motivering:

Tillsynen visar att samverkan både inom den obligatoriska särskolan och med grundskolan sker i varierad omfattning. Vid intervjuer framkommer att samverkan sker mellan lärare i grundsärskolan och grundskolan till de elever som integreras i grundskolans klasser men i övrigt är det upp till varje lärare att hitta samverkansformer med varandra. Lärarna uppger att de har behov av att hitta mötesplatser för att kunna ha ett erfarenhetsutbyte om arbetssätt och arbetsformer. Vidare framkommer att personalen inom den obligatoriska särskolan är uppdelad i fem arbetslag, något som också kan bidra till att samverkan inom skolformen minskar.

Tillsynen visar att samverkan behöver utvecklas och stärkas i syfte att ge eleverna överblick och se sammanhang. Skolinspektionen vill betona att alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för lärande och att ett ömsesidigt möte mellan de pedagogiska synsätten i förskoleklass, grundskola, obligatorisk särskola och fritidshem berikar elevernas utveckling och lärande.

Bedömningsområde: Trygghet och studiero**Bedömning:**

Skolinspektionen bedömer att skolans plan mot kränkande behandling måste utvecklas för att uppfylla författningarnas krav.

Författningsstöd:

14 a kap. 8 § skollagen, 2§ förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet mot diskriminering och kränkande behandling.

Motivering:

Enligt skollagen ska det upprättas en årlig plan mot kränkande behandling och enligt diskrimineringslagen ska det upprättas en likabehandlingsplan. Dessa planer kan slås samman till en.

I skolan finns en gemensam årlig plan för likabehandling som ska gälla för alla verksamheter. Den obligatoriska särskolans behov utifrån en aktuell kartläggning saknas i planen. Däremot omnämns att en kartläggning ska genomföras bland annat genom enkätfrågor och intervjuer. Vidare saknas en beskrivning av hur det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever. Det förebyggande värdegrundsarbete som omnämns är att alla klasser på skolan ska arbeta med Livskunskap en timme per vecka. Planen saknar också en redogörelse för hur de planerade åtgärderna från föregående år har genomförts. Vid intervjuer framkommer att elever inte medverkat i att ta fram planen.

För stöd i arbetet se Skolverkets allmänna råd för att främja likabehandling och förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling (SKOLFS 2009:38).

Huvudområde: Enskild elevs rätt**Bedömningsområde:** Bedömning och betyg**Bedömning:**

Skolinspektionen bedömer att elever och föräldrar i grundsärskolan inte i tillräcklig omfattning informeras om elevs rättighet att få betyg från och med årskurs 8.

Författningsstöd:

7 kap. 3 § särskoleförordningen.

Motivering:

Vid intervjuer framkommer att elever i grundsärskolan får betyg den termin de slutar skolan. Det finns dock en osäkerhet om elever och föräldrar informeras om att betyg kan utfärdas från och med årskurs 8 om elev eller vårdnadshavare begär det samt vem som ska ge informationen. Skolinspektionen vill påtala att elever och föräldrar har rätt att välja om betyg ska utfärdas eller inte och att de måste informeras om detta.

Bedömningsområde: Särskilt stöd**Bedömning:**

Skolinspektionen bedömer att om en elev har behov av särskilda stödinsatser ska åtgärdsprogram utarbetas som uppfyller författningarnas krav.

Författningsstöd:

5 kap. 1 § andra och tredje stycket särskoleförordningen.

Motivering:

Vid intervjuer framkommer att eleverna kan få särskilt stöd om behov finns och då främst avseende social behov eller beteendeproblematik. Ansvar för att eleverna ska få särskilt stöd vilar på lärarna. Om en elev inte når målen i kursplanernas ämnen och ämnesområden är det dock ovanligt att åtgärdsprogram upprättas. Skolinspektionen har inte fått ta del av några åtgärdsprogram från den obligatoriska särskolans verksamhet.

Skolinspektionen vill betona att om det genom uppgifter från skolans personal, en elev, elevens vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att eleven kan ha behov av särskilda stödåtgärder, ska rektorn se till att behovet utreds. Om utredningen visar att eleven behöver särskilt stöd, ska rektorn se till att ett åtgärdsprogram utarbetas. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses samt hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Eleven och elevens vårdnadshavare, om eleven inte fyllt 18 år, ska ges möjlighet att delta när åtgärdsprogrammet utarbetas.

Stöd för hur åtgärdsprogram kan upprättas finns i Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2008:25).